

บทที่ 4

หลักพุทธศาสนาว่าด้วยปัญญา

4.1 บทที่ 4

การมีชีวิตอยู่ในโลก บางครั้งก็มีความสุข บางครั้งก็มีความทุกข์ ความสุขและความทุกข์ซึ่งเป็นเหมือนกันที่เปรียบเทียบให้เกิดและรับเข้า ธรรมชาติของมนุษย์ที่มีจิตอยู่ในระดับความกว้าง茫โลก แต่เนื่องจากเรื่อง งานศิลปะทางศาสนาที่มีความสุข หรือในเชิงภาษาฯ ว่าด้วยปัญญาเพื่อเมืองกรุงศรีอยุธยา หรือหมู่บ้านชาวดานา ความทุกข์ก็เป็นมาแทนความสุข ชีวิตที่เก็บสกัดก็กลับหักผุกงรนกัน บางครั้งก็ทำลายชีวิตศิลปะ เพื่อให้พ้นความทุกข์ทุกวนวน

การที่ศิลป์โลกศิลป์มีลักษณะเป็นอย่างนี้ ก็ เพราะความทรงมีค่านิยมความเป็นตน ของดิจในชีวิต ที่มีภัยและความเป็นเรื่องว่าธรรมชาติของชีวิตศิลป์มีทั้งสุขและทุกข์ การที่จะเข้าถึงความทุกข์อันอาจจะเกิดขึ้นได้ เพราะความทรงมีค่านี้ จึงเป็นศิลป์ศิริภานลักษณ์แห่งศรีอยุธยาที่มีหน้าที่ทำลาย ให้เสียอย่างตะเย็บ ก็ ความทรงนี้และความเชื่อ

หลักการศึกษาเรื่องปัญญา เป็นการศึกษาเพื่อกำลังความทรงมีค ปัญญาที่ทำลายความ ทรงมีค เนื่องจาก วิปัสสนา วิปัสสนา แปลว่า ความเห็นและความเป็นเรื่อง ดังนั้น ทัวร์ที่จะนำเสนอศึกษา เรื่องที่คนเราทรงมีคองคุนก็ต้อง เรื่องของ 'ตน' เพราะไม่รู้ว่าตนเราเก็บอะไรไว้ ตนเองที่จะคนเรื่องของมีค แต่ เมื่อรู้ว่า 'ตน' เป็นเพียงชื่อของสภาพธรรมที่ประทุมกันปุ่งแพร์กัน ความทรงมีคก็หมดไป หรือถ้ายัง น้อยกับบรรเทาความทรงต้องไปปฏิบัติปัจจ

เพื่อให้ได้เรื่องความประทุมที่สำคัญ ในการที่จะมีทัวร์ที่ศึกษา 7 ประการ คือ

1. อายุสี 4
2. ชนชั้น 5
3. ถ่ายทอด 12
4. ราศี 18
5. วันที่ 22

6. ปฏิรูปบ้าน

7. ไทรลักษณ์

รวม 7 ประการนี้ เป็นภาระเมืองวิมลสุรา ซึ่งศักดิ์เป็นตระดับสำหรับสมเด็จนี้ภาระ 40 ประการ ซึ่งได้กล่าวมาแล้วในบทที่ 1 ทอยกันจะได้อธิบายหัวข้อการศึกษาที่ 7 ประการนี้เพื่อไป

4.2 ทอยสั้น¹ 4

ทอยสั้น แบ่งว่า ความเริงรื่นไม่ประดับมี 4 ประการ คือ

1. ทุกษ์สั้นๆ

2. ญุ่ยสั้นๆ

3. ผีเสื้อสั้นๆ

4. นรรคสั้นๆ

ทุกษ์สั้นๆ

ทุกษ์สั้นๆ หมายถึง ความเริง คือ ความทุกษ์ที่มีประสาธิวัฒนธรรม ชีวิตมนุษย์เดินไปด้วยความทุกษ์ บางครั้งเรา มีความสุขเป็นสุข ก็เพราะความทุกษ์มีความดัง ความทุกษ์ประสาธิวัฒนธรรม ความดีดีสุขดีน้ำดี 12 ประการ คือ

1. ทุกษ์เพราะความเกิด

2. ทุกษ์เพราะความแก่

3. ทุกษ์เพราะความตาย

4. ทุกษ์เพราะความโศก

5. ทุกษ์เพราะความกรากร้าว

6. ทุกษ์เพราะเรื่องการ

7. ทุกษ์เพราะความเป็นไป

8. ทุกษ์เพราะความดับแต้น้ำ

9. ทุกษ์เพราะประดับสิ่งที่เกลียด

10. ทุกษ์เพราะพลังพากชากรของรัก

¹ ทันทีไวสุขในธรรม การ 3. กรุงเทพมหานคร : โรงศิริพัฒนากรุ๊ปวิทยาลัย, 2509.
หน้า 72.

11. ทุกข์เพราะไม่สมประพฤติ

12. ทุกข์เพราะมีคัชชู ๕

ทุกข์เพราะความเกิด

ทุกข์เพราะความเกิด มี ๗ ประเภท คือ

1. ทุกข์เพราะก้าวลงสู่ครรภ์
2. ทุกข์เพราะรักษาครรภ์
3. ทุกข์เพราะครรภ์วิบัติ
4. ทุกข์เพราะการคลอด
5. ทุกข์เพราะออกจากท้องมารดา
6. ทุกข์เพราะความพ่ายแพ้ของตน
7. ทุกข์เพราะความพ่ายแพ้ของคนอื่น

1. ทุกข์เพราะก้าวลงสู่ครรภ์

ลักษณะที่เกิดในครรภ์เป็นทุกข์เพราะเกิดในท้องที่ตับแคน มีความในท้องที่เติบโตไปด้วยกัน ให้มีหัวใจร้ายกาจ ไม่มีโอกาสสู้และเหยียบแขวนขา ต้องทนทุกข์อย่างนั้นตลอด ๑๐ เดือน

2. ทุกข์เพราะรักษาครรภ์

เมื่อมารดาตั้งครรภ์แล้ว บางครั้งมารดาหากลั้ม พลัดเปลี่ยนอิฐยกกระดาน เรียวจนเกินไปหรือเดินนาน นั่งผิดท่า ถูกก้านทันทีทันใด อาการที่อยู่ในท้องจะได้รับทุกข์จากการเคลื่อนไหวของมารดา ด้วย เวลาแม่ตั้งม่านเย็น กินอาหารร้อน กินอาหารที่มีรสเผ็ดจัด เปรี้ยวจัด เม็ดจัด อาการในท้องจะได้รับความทุกข์อย่างรุนแรง

3. ทุกข์เพราะครรภ์วิบัติ

ทุกข์ชนิดนี้เกิดขึ้นเพราะเมื่อถึงเวลาคลอดแล้ว หากไม่ยอมคลอดออกมานั้น ผู้ท้าการคลอดต้องช่วยเหลือให้บริสุทธิ์ให้ชิ้นหนึ่ง เช่น ผ่าตัด เป็นต้น ในการถีบชั้นนี้การกินท้องจะได้รับความทุกข์ไปด้วย

4. ทุกข์เพราการคดดอ

เมื่อถึงคราวคดดอ ทางจะถูกบีบเดันให้บุ้งมาซังมีปากช่องคดดอ และถูกหลักพันให้คลื่นออกทางซ่องคดดอ การคลื่นทางซ่องคดดอทำไปรีบเหมือนหัวถูกลับคั่นให้ออกทางซ่องเด็ก ๆ ในวาระเด่นนี้ ทางกันจะได้รับความทุกข์อย่างแย่เสียหาย

5. ทุกข์เพราออกจากห้องมาตรา

ทางที่คลอดใหม่ ๆ ร่างกายจะอ่อนมาก เวลาถูกจับมืออาบน้ำจะรู้สึกและใช้ห้ามตัวเป็นเดัน ทางจะรู้สึกเจ็บปวดเหมือนถูกแทงด้วยเข็ม

6. ทุกข์เพราความพยายามของคน

ในขณะมีชีวิตอยู่ บางครั้งตัวร้อนนี้สร้างความเดือดร้อนให้ตัวเอง เช่น ตื้มเหล้า ถูบเชื้อเอ็น สร้างความเดือดร้อนให้ตัวอื่นจนตัวต้องติดคุก ถูกทราบ รวมถึงประพฤติทุจริตต่าง ๆ ทั้งหมดเหล่านี้เป็นความทุกข์ที่เกิดจากความพยายามของคนมองหัวเดัน

7. ทุกข์เพราความพยายามของคนอื่น

ชีวิตคนบางคนถูกคนอื่นฆ่า และถูกจับติดคุก ได้รับความเดือดร้อนต่าง ๆ ความทุกข์เหล่านี้เกิดจากความพยายามของคนอื่น

ทุกข์เพราความแก่

ทุกข์อันนี้เกิดจากความแก่ที่ความทุกข์ที่เกิดเพราความรู้สึกว่าวัยจะในร่างกายของคนที่อยู่นาน ญี่ปุ่น สามีคบวัน รับหนุ่มสาวผ่านไปเป็นอีก ก้าวเดียว ขึ้นลงสิ่ง ถูกเมียไม่ค่อยจะเห็นใจและความทุกข์เหล่านี้เกิดมาจากการความแก่ทั้งสิ้น

ทุกข์เพราความตาย

ความตายเป็นเหตุให้เกิดความทุกข์แก่ปู่ย่าชนดังนี้

คนทำชาเมื่อนิ่งถึงความตายบ่อนสะตุ้งเพราความช้ำของคน คนที่มีความรักมาก เมื่อนิ่งถึงความตาย บ่อนสะตุ้งเพราจะล่าว่าตัวจะต้องพิสูจน์พรากจากสิ่งที่ตัวรัก สักวันทุกจำพวกเมื่อนิ่งถึงความตาย มักจะหาดหวันต่อความเจ็บ ความทรมานทางร่างกาย ที่คนจะได้รับก่อนจะตาย

วิญญาณนร

วิจัยฯ แบ่งว่า ธรรมชาติที่ถูการะมี เป็นกองที่ทำให้มีในร่างกายนี้ วิจัยฯ ก็อธิบายได้โดยประมาณว่า ความต้านทานภัยคุกคาม หรือวิจัยฯ มี ๘๐ หน่อ ๑๒๑, โดยที่เกิดขึ้นวิจัยฯ มี ๖ หน่อ

1. รุ่นทางค่า เรียกว่า รักษาไว้ภูมิภาค
 2. รุ่นทางชุติ เรียกว่า โถสหิรัตนภูมิภาค
 3. รุ่นทางชุมชน เรียกว่า ชาวบ้านไว้ภูมิภาค
 4. รุ่นทางเดิน เรียกว่า ชาวหาดไว้ภูมิภาค
 5. รุ่นทางภาษา เรียกว่า ภาษาไว้ภูมิภาค
 6. รุ่นทางใน เรียกว่า มโนวิทยาภูมิภาค

หันย์ ๕ นี้ สามารถอพยุงได้ ๒ ประชบก ก็จะ รุป กับ นาม รูปซึ่งเป็นรุป ส่วนนามก็คือ เวทนา
สัมญา ลักษณะ และวิถีของตน

ถ้าจ่าวโดยส่วนประมณฑลธรรม 4 กิโล ใจ เขตสิงห์ รูป ฉพพาน ชั้นที่ 6 น้ำตกใจ 3 ประมณฑลธรรม กิโล รูปชั้นที่ เป็นหุบประมณฑล เวทนา สัญญา ดังนี้ เป็นเขตสิงห์ประมณฑล วิญญาณ เป็นจิตประมณฑล

4.4 פתרונות 12

อย่างหนึ่ง ที่ประสารน การที่เรียกว่าที่ประสาร เพื่อระบุว่ามีอยู่คนละ 2 ประจำ tek ตือ อย่างหนึ่งภายใน (ทวาร ๖) และอย่างหนึ่งภายนอก (ธรรมณ ๘) อย่างหนึ่งภายในนี้ ๘ ตือ คือ หู รูป จมูก ตื้น ภายในและภายนอกนี้ ๘ ตือ รูป เป็น กลิ่น รส ลักษณะ และธรรมณ์ เมื่ออย่างหนึ่งของประ สารกัน ผลแห่งการประสารของอย่างหนึ่ง ๒ ตือคือ เกิดความรู้สึก ๘ รู้สึก

อาจคนละทิ้ง 12 เป็นสาเหตุให้เกิดทุกข์ของชีวิต เพราะเหตุว่าชีวิตประจำวันของคนเราที่นี่เป็นสิ่งเดียวที่มีอยู่กับเราอย่างคนละทิ้ง 12 ตลอดวัน ยกเว้นเวลาดับเทาหนึ่น เช่น บางคนไปปีบไฟอยู่บ้านคุณไม่เพื่อหาความสุขทางใจ บางคนไปหาเพื่อเพลิดเพลินเพราๆ เพื่อสนองความใคร่ทางกาย พอดีกับเวลาอาหารที่ให้มาแต่รู้ว่าอาหารชนิดไหนจะดีอย่างสักคิวต์ในรูปอาหาร ผู้ที่ศึกษาความคิดเห็นของความกระหายทางด้านน้ำดื่มน้ำหน้าหน้าวันที่แสวงหาเสื่อมหัวรวมมาใส่เพื่อให้เกิดความอบอุ่น เมื่อถึงหน้าร้อนก็เข้าพื้นที่น้ำ

สมบัติจด

สมบัติจด คือ ความรู้ที่เป็นสัมภาระให้เกิดความทุกข์ คำพูดหรือสัมภาระให้เกิดความทุกข์ คือ ความไม่ดีใน ความอยากรู้ได้ ดังนี้ 3 ประการ คือ

1. กามสัมภาร

2. ภวสัมภาร

3. วิภวสัมภาร

ความยินดีเพลิดเพลินในรูปที่เดิน เยือนที่ได้ยิน กลิ่นที่ได้สูดกัน รสที่ได้รับ ลัมพังทางกาย และในอารมณ์ เรียกว่า กามสัมภาร

ความปรารถนาจะได้รับความเพลิดเพลินในอารมณ์ ๔. หังกระ妄มานั่นในภาพในเมฆเรื่องความอยากรับนั่นเป็นนี่ เรียกว่า ภวสัมภาร

การมีสัมภารในอารมณ์ ๕. ในขณะที่มีความเห็น ว่า อารมณ์นั้นราศีดู หรือมีความเห็นว่า คนเราตายแล้วดู เรียกว่า วิภวสัมภาร

มิโรสัจฉ

มิโรสัจฉ แปลว่า ความรู้ คือ ความดับทุกในรู้ดูดูดู หมายถึง มิพหาน ผู้ที่เห็นด้วยซึ่งเห็นด้วย เมื่อเคยแสวงห่องไว้ใน ผู้ที่สัมภารบีชัยเมื่อเคยแสวงหาไม่เกิดขึ้นต่อไป การเห็นด้วยซึ่ง คือ มิโรส

เห็นด้วยซึ่งที่ให้เกิด คือ สัมภาร

มรรคสัจฉ

มรรคสัจฉ แปลว่า ความรู้ คือ หนทางดับทุก หมายถึง มรรคของ ๘ ผู้ประถมที่ดับทุก ๙ คือ ผู้ที่ดองมีทางเดินทางสักขัยและทิ่งไปปีกรากที่ต้องการไปปุกหมายโดยคุกหมายหนึ่ง ๙ คือ ผู้ที่ดองเดินทาง ใจถึงอุคหมายนั้น ผู้ประถมที่ปีกพานที่เร่งรีบ ๙ คือ ผู้เดินทางที่จะนำไปปีกพาน และทางเดินไปปีกพานนั้น คือ มรรคของ ๘ ประการ ซึ่งรวมจะเรียกคั่งนี้

¹ พรบ.วิธารวัตนุป. วิถุการในมรรคเดือน ๕. พะนก. โคงคินพ. ส.ธรรมวัสดุ. ๒๔๙๖ หน้า ๑๖๕.

- ความเห็นอก (สัมนาศิริ)
- ความคิดอก (สัมนาดังกีบປະ)
- พูดค่าที่ตี (สัมนาวาราชา)
- การงานที่ตี (สัมนาภิมันทะ)
- เมืองชีพโภคทรัพย์ (สัมนาอยธิวะ)
- มีความพยายามที่ตี (สัมนาวายานะ)
- ระบุกิจกรรมที่ตี (สัมนาเสตี)
- ฟังใจชอบ (สัมนาสมารี)

ความเห็นที่ถูกมี 4 ประการ ดัง

- เห็นทุกร่องรอยชีวิต คำนึงที่ก่อสร้างมาแล้วในทุกร่องรอย
- เห็นหยาให้เกิดทุกรอย คำนึงที่ก่อสร้างมาแล้วในอนุพันธ์ทุกรอย
- เห็นความดับทุกรอยร้าวเป็นไปได้จริง คำนึงที่ก่อสร้างมาแล้วในภัยโรคทุกรอย
- เห็นรวมมิองต์ ๘ ร่า เป็นทางให้ถึงความดับทุกรอยร้าว

ความเห็นชอบในรวมมิองต์ ๘ ในปัจจัยเบื้องตุ้ง จะด้องประกอบด้วยความเห็นเช่นนี้เอง

เรียกว่า มีความเห็นอก

ความคิดอก มี 3 ประการ ดัง

- ตีกัดลักษณะภายนอก
- ไม่ตีภาพของบทบาทของเวรคนอื่น
- ไม่ตีตัวร่างความเห็นครองให้กันอื่น

ความคิดในรวมมิองต์ ๘ จะด้องประกอบด้วยความคิด ๓ ประการนี้ จึงเรียกว่ามีความคิดอก

พูดค่าที่ตีมี 4 ประการ ดัง

- ไม่พูดเท็จ
- ไม่พูดสองเสียง ต้องพูดเดียวกันและคิดร่วมกัน
- ไม่พูดค้านยาน
- ไม่พูดเพ้อเจ้อ ดัง พูดเรื่องไม่เป็นประกายร้น

คำพูดในรวมมิองต์ ๘ จะด้องประกอบด้วยการพูด ๔ ชนิดนี้ จึงเรียกว่า พูดค่าที่ตี

๙. ชีวินทร์ สภาวะธรรมที่เป็นใหญ่ในการรักษาสภาวะธรรมทั้งหลายให้ค่ารุ่งเรือง
อย่างเป็นรับสูนให้เกิด

๑๐. สุรินทร์ สภาวะธรรมที่เป็นใหญ่ในหน้าที่รับความดูด
๑๑. ทุกชนิดร์ สภาวะธรรมที่เป็นใหญ่ในหน้าที่รับความทุกษ
๑๒. โสมนัสสินทร์ สภาวะธรรมที่เป็นใหญ่ในหน้าที่รับความยินดี
๑๓. โภณมัตสินทร์ สภาวะธรรมที่เป็นใหญ่ในหน้าที่รับความเสียใจ
๑๔. อุปกรินทร์ สภาวะธรรมที่เป็นใหญ่ในหน้าที่รับความวางแผน
๑๕. ลักษินทร์ สภาวะธรรมที่เป็นใหญ่ในความเชื่อ
๑๖. วิริยินทร์ สภาวะธรรมที่เป็นใหญ่ในความอัน
๑๗. สินทร์ สภาวะธรรมที่เป็นใหญ่ในหน้าที่ระลึกถึงสิ่งที่ล่วงมาแล้ว
๑๘. สมารินทร์ สภาวะธรรมที่เป็นใหญ่ในหน้าที่ทำใจให้สงบ
๑๙. ปัญจินทร์ สภาวะธรรมที่เป็นใหญ่ในความรู้ทั่วไป
๒๐. อนัญญาศรัญญาสินทร์ สภาวะธรรมที่เป็นใหญ่ในหน้าที่ประหารกิจกรรมของ

โสดาปัตตินิรรัตน์ (มรรคจักรของพระโสดาปัน)

๒๑. ปัญจินทร์ ผลิตของพระโสดาปันบุกคล
๒๒. ปัญญาคานินทร์ ปัญญาของพระจิตยาสรรค

ชนทร์ที่ ๒๒ มีหน้าที่สร้างกัน และสร้างกันแม้กระทั่งกันและกัน เช่น ความหน้าที่ในการ
เห็นรูป ทุจะมาทำหน้าที่เห็นรูปไม่ได้ในขณะเดียวกันคากิเหมิองกันจะมาทำหน้าที่ฟังเสียงไม่ได้
โดยสุปดาห์และสภาวะเป็นใหญ่ในหน้าที่ของคนโดยเด็ดขาด ดังนั้น จึงเรียกว่า ชนทร์

4.7 ปฏิชีวนุปนาก

ปฏิชีวนุปนาก แปลว่า ธรรมที่อาสาทั้งหมด ก็ธรรมที่อาสาทั้งหมดนี้ คือชีวิต เพราะ
ชีวิตของสัตว์ทั้งหมดเป็นปรากฏการณ์ของเหตุผลสืบต่อ กันมาตั้งแต่ คือ สิ่งที่มีการทำให้เกิดขึ้นสิ่งหนึ่ง
เหตุผลผ่านศีนพันธุ์ให้กันไม่ออก ศันไม่เป็นเหตุให้เกิดคอกไม้ กอกไม้เป็นเหตุให้เกิดผลไม้ เป็นศัน

ปฏิชีวนุปนาก มี ๑๑ ประการ คือ¹

๑. ชีวชา เป็นปัจจัยให้เกิดสิ่งชีว

¹ ศัลวิชัยสินธาร กํา ๓. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหากรุงราชวิทยาลัย, ๒๕๐๙, หน้า

2. สังขาร เป็นปัจจัยให้เกิดวิญญาณ
3. วิญญาณ เป็นปัจจัยให้เกิดนามรูป
4. นามรูป เป็นปัจจัยให้เกิดอายตนะ
5. อายตนะ เป็นปัจจัยให้เกิดมัตสสะ (การกระทำ)
6. มัตสสะ เป็นปัจจัยให้เกิดเวทนา
7. เวทนา เป็นปัจจัยให้เกิดตัณหา
8. ตัณหา เป็นปัจจัยให้เกิดอุปاكaran
9. อุปاكaran เป็นปัจจัยให้เกิดภพ
10. ภพ เป็นปัจจัยให้เกิดชาติ (ความเกิด)
11. ชาติ เป็นปัจจัยให้เกิดความแก่ ความเจ็บ ความตาย ความเคราะโศก

1. อวิชชา

อวิชชา คือ ความไม่รู้ในความจริง 8 ประการ คือ

1. ไม่รู้จักความทุกข์
2. ไม่รู้จักตัณเหตุให้เกิดความทุกข์
3. ไม่รู้จักความดับทุกข์
4. ไม่รู้จักทางต่าเนินให้ถึงความดับทุกข์
5. ไม่รู้จักอคติ (คือไม่รู้ว่าในอคติชาติเราได้เคยเกิดมาแล้ว)
6. ไม่รู้จักอนาคต (คือไม่รู้ว่าในอนาคตหลังจากตายไปแล้วเราจะเป็นอย่างไร)
7. ไม่รู้ทั้งอคติและอนาคต
8. ไม่รู้จักรรมที่อาจเกิดขึ้น ได้แก่ ปฏิจจสมุปบาท (หมายถึง "ไม่รู้ว่าซึ่งกิจของคนเราเกิดขึ้นเพราะเหตุทั่งหนึ่ง ทำให้เกิดอีกอย่างหนึ่ง แล้วผลนั้นก็เป็นเหตุให้เกิดผลอีกอย่างอื่นอีก")

2. สังขาร

สังขาร แปลว่า เครื่องปฐมดง เป็นผลผลิตที่เกิดมาจากการอวิชชา สังขาร มี 3 ประเภท คือ

1. เครื่องปฐมแต่งบุญ (บุญญาภิสังขาร)
2. เครื่องปฐมแต่งบาป (อนบุญญาภิสังขาร)
3. เครื่องปฐมแต่งอรุปพาน (อเนญญาภิสังขาร)

4. สังขารขันธ์ ประชุมแห่งสภากาชาดที่ปูรุณตั้งจิต

5. วิญญาณขันธ์ ประชุมแห่งธรรมชาติรู้อารามณ์

รูปขันธ์

รูปขันธ์ แปลว่า กองมหังกระรูปชาติที่ต้องวินิจฉัยความเป็นและความร้อน รูปขันธ์มีใช้เกิดมาอยู่ ๆ ล้วนแต่เกิดมาจากเหตุทั้งสิ้น เหตุที่เป็นมูลฐานให้เกิดรูปขันธ์นั้น มี 4 ประการคือ

1. ธาตุคิน

2. ธาตุน้ำ

3. ธาตุไฟ

4. ธาตุลม

ธาตุคิน

วัตถุที่มีลักษณะแข็ง เรียกว่า ธาตุคิน ธาตุคินที่มีอยู่ในร่างกายของคนและสัตว์นั้น หมายถึงอวัยวะทุกส่วนที่มีลักษณะแข็ง 20 ชนิด ในสิริมนต์ คือ ผน ขา เอ็บ พัน หนัง เนื้อ เอ็น กระดูก เมื่อในกระดูก มีน้ำ หัวใจ ตับ พังพัด ไต ปอด ไตใหญ่ ไตน้อย อาหารใหม่ อาหารเก่า และมันสมอง ทั้ง 20 ชนิดนี้ เรียกว่า ธาตุคิน

ธาตุน้ำ

สิ่งที่มีลักษณะเหลว เรียกว่า ธาตุน้ำ ในร่างกายมีธาตุน้ำอยู่ 12 ชนิด คือ น้ำดี เสmen น้ำหนอง เสือด เหงื่อ มันขัน น้ำตา มันเปตุ น้ำลาย น้ำมูก ไขข้อ น้ำมูก

ธาตุไฟ

สิ่งที่มีลักษณะร้อน เรียกว่า ธาตุไฟ ในร่างกายมีธาตุไฟ 4 ชนิด คือ

1. ธาตุไฟที่หล่อเลี้ยงร่างกายให้อ่อนคุณเป็นประจำ

2. ธาตุไฟชนิดหนึ่งซึ่งทำให้แห้งกราไฟ (แห้งเม็ดใหญ่) เกิดความกระวนกระวายทั้งร่างกายและจิตใจ เรียกว่า ธาตุไฟที่ทำให้ร่างกายกระวนกระวาย

3. ธาตุไฟชนิดที่เผาร่างกายให้เกิดทุพพลภาพ เช่น หนังเท่าว คำมัว เป็นต้น

4. ธาตุไฟที่ทำให้น้ำที่ป้องอาหารที่มุขย์กินเข้าไป เพื่อนำอาหารที่มีประโยชน์เข้าไปหล่อเลี้ยงร่างกาย

ชาตุณ

สิ่งที่มีลักษณะพัสดุไปมาเรียกว่า ชาตุณ ในร่างกายนี้มีชาตุณ ๖ ชนิด คือ

1. ลมที่วิ่งขึ้นเบื้องบน (ลมราอ)
2. ลมที่วิ่งลงเบื้องล่าง (ลมบอม)
3. ลมที่อยู่ในช่องท้อง
4. ลมที่อยู่ในลำไส้
5. ลมที่ซ่อนไว้ทั่วร่างกาย (อาจหมายถึงลมที่อยู่ตามเส้นเลือด)
6. ลมหายใจ

สัตว์ทุกจำพวกไม่อ้าจะจะขาดชาตุหั้ง ๔ นี่ได้ และชาตุหั้ง ๔ นี้มีใช้เหตุสุดท้าย ชาตุ ๔ ในร่างกาย จะต้องเกิดจากเหตุอีกชั้นหนึ่ง คือ ชาตุ ๔ ภายนอก ถ้าชาตุ ๔ ภายนอกไม่เข้าไปอุด หมุนหรือตัดสัตว์ก็สิ้น ข้อพิจารณาให้เห็นว่าชาตุ ๔ ภายนอกเข้าไปสนับสนุนชาตุ ๔ ภายในก็คือ สัตว์ทุก จำพวกต้องทานอาหารดื่มน้ำ ถ้าไม่ทานอาหาร ไม่ดื่มน้ำ ชีวิตก็สิ้นสุด แม้สังฆภารกิจทานอาหาร ดื่มน้ำ สนับสนุนชาตุคิน ชาตุน้ำ และชาตุไฟภายใน อีกอย่างหนึ่งสัตว์ทุกจำพวกต้องหายใจ เอาอากาศเข้าปอดทุกวินาที ถ้าไม่หายใจก็ตาย ดังนั้น เราจึงเห็นความจริงของชีวิตทุกชีวิตว่าเป็น เพียงเหตุหนึ่งทำให้เกิดปรากฏการณ์อีกเหตุหนึ่งเท่านั้น

เวทนาขันธ์

เวทนา แปลว่า ความรู้สึกเป็นสุข ทุกอย่าง หรือเดย ๆ เป็นคุณสมบัติที่ประจารชีวิตของ มนุษย์และสัตว์ เป็นกองที่สองนับจากรูปปัจจัยเป็นกองที่หนึ่ง รวมกันประกอบเป็นสมมติภาวะว่าคามและ สัตว์

เวทนานี้ใช้เกิดขึ้นมาโดย ๆ แต่เกิดจากเหตุอีกชั้นหนึ่ง และเหตุที่เกิดเวทนานี้ คือ พัฒนา การกระทำบกันระหว่างทวารกับอารมณ์ ๖

เพราฉะนั้น เมื่อยกเอาการกระทำบกันระหว่างทวารและอารมณ์เป็นหลักแล้ว จะได้เวทนา ๖ ประการ คือ

1. การได้รับสัมผัสถทางกายที่ไม่ถูกต้อง เช่น ได้รับความอบอุ่นเป็นต้น เรียกว่า สุขเวทนา
2. การได้รับความชื้นใจ เช่น การได้รับข่าวที่ไม่ถูกต้อง เป็นต้น เรียกว่า โismนส์เวทนา
3. การได้สัมผัสถทางกายที่ไม่ถูกต้อง เช่น ถูกไฟจี้ เป็นต้น เรียกว่า ทุกข์เวทนา

นามรูปที่เกิดเพราะวิญญาณ ย่อมสามารถเกิดได้ทั้งในขณะปฏิสนธิและในปัจจิติ-
การ ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

ในขณะปฏิสนธิของสัตว์เกิดในครรภ์ที่ไม่มีเพศ (กระเทย) มูละของสัตว์เกิดในไข่
จะมีนามและรูปเกิดขึ้น 14 ชนิด ดังนี้

นาม คือ อรุปขันธ์ 3 คือ เวทนา สัญญา สังหาร

รูป 11 ชนิด คือ อวินิพโภครูป 8 หมายว่าดุ (ที่อาดับในวิญญาณชาติ) กาบประสาท
และชีวิตอินทร์ รวมเป็น 11 รูป (รดดุกาบทดกกลาบ)

สำหรับสัตว์ที่มีเพศตามปกติ จะมีรูปเกิดขึ้นเพิ่มอีก 1 คือ ภาวุป หมายถึงเพศ
ชาย หรือเพศหนุ่ม

ตามที่กล่าวมานี้ หมายถึง นาม และ รูป ที่เกิดในอุปاكาหณะของปฏิสนธิจิต

สำหรับนามรูปที่เกิดในชีวิตปัจจุบัน (ปัจจิติกาล) มีดังนี้

อวินิพโภครูป 8 ที่เกิดจากอุดุ (ความเย็นความร้อน) จะเกิดในรูปที่มีชีวิตและของปฏิสนธิจิต
ความธรรมชาติแต่ละดวงจะมี 3 ขณะ คือ อุปากาหณะ ขณะเกิด รูปที่มีชีวิต ขณะตั้งอยู่ และภาวังค
ขณะ ขณะดับ

อวินิพโภครูป 8 ที่เกิดจากอิจิต จะเกิดในปฐมนภาังค์จิต หลังจากปฏิสนธิจิตดับแล้ว

อวินิพโภครูป 8 ที่เกิดจากอาหาร จะเกิดหลังจากได้รับอาหารจากมารดาแล้ว

สำหรับรูปที่เกิดจากการจะเกิดในอุปاكาหณะของปฏิสนธิบางส่วน ดังเช่น รูป
12 ที่กล่าวมาแล้ว ส่วนประสาท 5 จะเกิดในปัจจิติกาล

5. อายคนะ

นามรูปเป็นปัจจัยให้เกิดอายคนะ อายคนะ คือ หัวร 6 คือ ตา หู จมูก ตื้น กายและใจ

เมื่อมีนามรูปปรากฏในครรภ์และในไข่แล้ว ต้องแต่เนื้้อายคนะ 6 คือ ตา หู จมูก
ตื้น กาย และใจ ก็จะเกิดขึ้นเป็นลำดับในครรภ์กิมารดาและในไข่

^๑ จิตปัจจุบันหรือที่เรียกว่าปัจจิติกาณัต หมายถึงหลังจากรูปที่มีชีวิตและของปฏิสนธิจิต ผู้เรียน

สังหารมีตัวเกิดและญาเร่นกัน แต่เกิดมาจากผู้เมื่อตนกับ เวทนาซึ่งและสัญญาเร่นร

วิญญาณขั้นร

วิญญาณ แปลว่า ธรรมชาติที่รู้ภาระนั้น เป็นกองที่ทำที่มีในร่างกายนี้ วิญญาณเกิดต่อ
โดยประเทกแห่งความตื่นกระตานการตัดกัน จุดเริ่มวิญญาณมี ๘๐ หรือ ๑๒๑ โคลบ์เกิดของวิญญาณมี
๖ ต่อ

1. รุ่งค่า เรียกว่า ชักวิญญาณ
2. รุ่งชุ เรียกว่า โถศรีวิญญาณ
3. รุ่งชุก เรียกว่า ผานวิญญาณ
4. รุ่งดัน เรียกว่า ชิวนาริญญาณ
5. รุ่งกาษ เรียกว่า กาษวิญญาณ
6. รุ่งไช เรียกว่า โนโนวิญญาณ

ขั้นที่ ๕ นี้ สามารถสรุปได้ ๒ ประเทก ก็อ รูป กับ นาม รูปตัวเป็นรูป ส่วนนามก็อ ล้วนๆ
ด้วย สังหาร และวิญญาณ

ถ้าว่าโถศรีส่วนประมัคตธรรม ๔ ต่อ ฉิค เจรดิก รูป ดิพพาน ขั้นที่ ๖ นี้จัดให้ ๓ ประมัคตธรรม
ก็อ รูปตัวเป็นรูปประมัคต์ เวทนา ลัญญา สังหาร เป็นเจดดิกประมัคต์ วิญญาณ เป็นจิตประมัคต์

4.4 อยาคณะ ๑๒

อยาคณะ แปลว่า ที่ประสาณ การที่เรียกว่าที่ประสาณ เพราจะว่ามีอยาคณะ ๒ ประเทก ก็อ
อยาคณะภายใน (ทวาร ๘) และอยาคณะภายนอก (อารมณ์ ๔) อยาคณะภายในมี ๘ ต่อ กา หุ ชุก ดัน
กาษและไช อยาคณะภายนอกมี ๔ ต่อ รูป เสียง กดัน รัส ลัมดัล และอารมณ์ เมื่อยาคณะทั้งสองประ
สาณกัน ผลแห่งการประสาณของอยาคณะทั้ง ๒ ก็คือ เกิดวิญญาณ ๘ รูปน่า

อยาคณะทั้ง ๑๒ เป็นสาเหตุให้เกิดทุกรูปของรีวิค เพราจะเหตุว่ารีวิคประรำรัตน์ของคนเราเน้น
เพิ่มค่าให้มองยังกับอยาคณะทั้ง ๑๒ ตลอดวัน ยกเว้นเวลาสันติท่านนั้น เช่น บางคืนไปปีชียวุฒินั้นก็มีเพื่อ
หากความสุขทางค่า บางคืนไปป่าพึงเพลิงเหราฯ เพื่อสอนความไม่ใช่ทางชุ พอถึงเวลาอาหารก็
ให้หายเครียดอาหารชนิดไหนจะดีดีและสวัสดิ์ใจในรสอาหาร นั่นก็คือการสอนสอนความกระหายทางดัน
บางคืนมีถึงหน้าน้ำหน้าว้ากและหัวเสื่อมหัวมาใส่เพื่อให้เกิดความอบอุ่น เมื่อถึงหน้าร้อนก็เอาพัดลมมา

เป้า หรือเยาของมาศิคเพื่อรับนายความร้อน หลักการรวมตั้งกล่าวมาดังนี้ เป็นการแสวงหาความสุขทางกาย
บางครึ่งหน้าที่หัวใจก็ถึงความสุขของตนในอีกด้านที่ต่างๆ ที่ฝ่าฟ้าในอีกด้านที่มีอยู่บ้างบรรเจิดฯ
ในอนาคต นี้ก็ถือการแสวงหาความสุขทางใจ แม้กันมาระยะหนึ่งการความสุขทางกายคนเราคงจะ ๘ ๗๙๓
ไปเกิดขึ้น แต่มีเชิงร้ายได้ความสุขเมื่อทุกอย่างไป ชีวิตของคนบางครึ่งอาจจะได้พบเห็นก็ไม่ต้องให้ฟังเสียงที่
ไม่ดี ให้กับตนก็ไม่ดูดใจ ทานอาหารไม่มีรสชาติ และสัมผัสด้วยกายที่ไม่สบายใจ การที่ได้รับสัมผัสด้วย
กายคนเราคงจะ ๘ ๗๙๔ ไม่ฟังเสียงใจจะเก็บไปบีบไม่สบายใจ ถ้าได้รับสัมผัสด้วยกายคนเราคงจะ ๘ ๗๙๕ ใจ
จะเก็บไปเป็นรึไม่ ความไม่สบายใจ และความปีน้ำใจ เป็นสาเหตุของชีวิต ทำให้เกิดความทุกข์ความไม่ดีเสวย
ความสุขและความทุกข์

หากการให้ศิษยารณาจากคนด้วย ๑๒ จะทำให้พบว่าความสุขความทุกข์ของชีวิตเป็นเสียง
อาชญากรรมในและภายนอกประสาทที่ให้เกิดมาให้ ถ้าไม่มีอาชญากรรมใน ความสุขและความทุกข์
จะไม่เกิดมาก่อนเลย เช่น คุณภาพของคุณคือชีวิตของเราจะไม่เกิดความสุขหรือความทุกข์จากความเป็นคน

4.5 ธาตุ ๑๘^๑

คำว่าธาตุ แปลว่า สภาวะที่ทรงคุณสมบัติประจักษ์ของมันไม่มีการเปลี่ยนแปลงไปเป็นอย่างอื่น
เช่น ไฟยังคงความร้อนไว้เป็นประจำ เป็นคน ตนและสัตว์มักขาดจากศิษยารณาเป็นเสียงจากคนด้วย ๑๒
แล้ว ยังศิษยารณาโดยความเป็นธาตุให้เชิง หมายความว่าในร่างกายของสัตว์มีธาตุ ๑๘ ชนิดรวมกันซึ่ง
มาเป็นกุญแจ ก่อน ทำให้เกิดสมบัติภาวะเป็นคนและสัตว์ ธาตุ ๑๘ ประการนี้ มีดังนี้

๑. รากชั้นธาตุ ธาตุที่ทำหน้าที่ในการเห็น
๒. รูปธาตุ ธาตุที่ดองรับศักดิ์ความเรียบและความร้อน
๓. รากชั้นอุญาณธาตุ ธาตุที่รู้ทางค่า
๔. โภคธาตุ ธาตุที่ทำหน้าที่ให้มีเสียง
๕. สักกะธาตุ ธาตุที่ดูเสียง
๖. โภคชั้นอุญาณธาตุ ธาตุที่รู้ทางค่า
๗. หวานธาตุ ธาตุที่ทำหน้าที่คอมกั๊น
๘. ตันธาตุ ธาตุ ๕๐ กวัน
๙. หวานชั้นอุญาณ ธาตุ ธาตุที่รู้ทางรูป

^๑ สมกิจลูกวิมรรถ ก้า ๓. กรุงเทพมหานคร : โรงศิริพัฒนากรุํภูมิราษฎร์, ๒๕๐๙, หน้า ๖๕

10. ชีวิหาราตรี ราศีที่ก้าหน้าที่รับรส
11. แม่ราตรี ราศี กีด แม่
12. ชีวิหาริษยาณฑารี ราศีที่รู้ทางสืบสาน
13. กาหยาตรา ราศีที่รับสัมผัสราศีศิน ราศีไฟ และราศีลม
14. โภคทรัพยราตรี ราศี กีดราศีศิน ราศีไฟ และราศีลม
15. กาหยิญญาณราตรี ราศีที่รู้ทางการ
16. นโนราตรี ราศีที่รู้ภาระ
17. ลัมพราตรี ราศี กีด อารมณ์ศ่างๆ กีดศักดิ์
18. นโนริญญาณราตรี ราศี กีด ความรู้ทางใจ

ในสังกัดและลักษณะของราศี 18 ประการนี้ทำให้เกิดสัมภูติที่หล่อหลอมกันขึ้นมาเป็นชีวิตริษยาณของคนและลักษณะของความรู้ความเข้าใจสั่งทั้งหมดอย่างมีค่าราตรี 18 ประการนี้จะเป็นคำสอนของคน และสอนเป็นสู่เด็กความดูดและความทุกข์

4.6 ลิมนกีรี¹ 22

ในสังกัดและลักษณะของราศี นักเรียนจะเป็นที่ร่วมของราศีศ่างๆ แล้ว ซึ่งเป็นที่ร่วมของหน้าที่ศ่างๆ 22 หน้าที่ หน้าที่ในสังกัดนี้ เรียกว่า ลิมนกีรี ซึ่งแปลว่าความเป็นใหญ่ หมายถึงความเป็นใหญ่ในหน้าที่ของตน ไม่มีความยังไปมากกว่า ลิมนกีรี 22 รายการเดียวกันนี้

1. ลักษันกีรี อวัยวะที่ใหญ่ในการหินรูป
2. ไสสินกีรี อวัยวะที่เป็นใหญ่ในการให้อิมเมือง
3. หายันกีรี อวัยวะที่เป็นใหญ่ในการคงกั่น
4. ชีวินกีรี อวัยวะที่เป็นใหญ่ในการรับรส
5. กาสินกีรี อวัยวะที่เป็นใหญ่ในการรับสัมผัสราศีศิน ไฟ ลม
6. หนินกีรี อวัยวะที่เป็นใหญ่ในการรู้ภาระ
7. ลิคสินกีรี อวัยวะที่เป็นใหญ่ในการประภาคความเป็นเพศหญิง ซึ่งกระชาวยอยู่ทั่วสั่งการของเพศหญิง
8. บุรีสินกีรี อวัยวะที่เป็นใหญ่ในการประภาคความเป็นเพศชาย ซึ่งกระชาวยอยู่ทั่วสั่งการของเพศชาย

¹ คำศัพท์ภาษาอินเดีย ภาค 3. กรุงเทพมหานคร : โรงเรียนพนักงานกฎหมายวิทยาลัย, 2509, หน้า 72

๙. ชีวินทร์ สมภพธรรมที่เป็นใหญ่ในการรักษาสภาวะธรรมทั้งหลายให้ดำเนินอยู่เท่า
มาตรฐานปัจจัยที่สนับสนุนให้เกิด

10. อุรินทร์ สมภพธรรมที่เป็นใหญ่ในหน้าที่รับความตุ้ม
11. ทุกชินทร์ สมภพธรรมที่เป็นใหญ่ในหน้าที่รับความทุกษ์
12. โถมนัตชินทร์ สมภพธรรมที่เป็นใหญ่ในหน้าที่รับความยินดี
13. โภมนัตชินทร์ สมภพธรรมที่เป็นใหญ่ในหน้าที่รับความเดียวใจ
14. อุเบกชินทร์ สมภพธรรมที่เป็นใหญ่ในหน้าที่รับความวางแผน
15. ลักษินทร์ สมภพธรรมที่เป็นใหญ่ในความเรื่อง
16. ริริยินทร์ สมภพธรรมที่เป็นใหญ่ในความยืน
17. ลินทร์ สมภพธรรมที่เป็นใหญ่ในหน้าที่จะศึกษาสิ่งที่ส่องมาแล้ว
18. ผณาจินทร์ สมภพธรรมที่เป็นใหญ่ในหน้าที่ทำใจให้สงบ
19. ปัญจินทร์ สมภพธรรมที่เป็นใหญ่ในความรู้ทั่วไป
20. อนัญญายุติญาณีคินทร์ สมภพธรรมที่เป็นใหญ่ในหน้าที่ประหารกิเลสสอง

โสดาบัคกิมราตร (พระรักษาของพระโพธาราม)

21. ลัญจินทร์ ผลิตของพระโสดาบัคกุกุล
22. ลัญญาคาวินทร์ ปัญญาของพระรักษาสาม

ธินทร์ทั้ง 22 มีหน้าที่ดูแล กัน และดูแลไม่แทรกแซงกันและกัน เช่น ตามหน้าที่ในการ
เห็นรูป ทุกชนาท่าหน้าที่เห็นรูปไม่ใช่ในขณะเดียวกันคือก่อนเมื่อไหร่หน้าท่าหน้าที่ฟังเสียงไม่ได้
โดยตุปแสวงค์จะส่งภาระเป็นใหญ่ในหน้าที่ของกันโดยเด็ดขาด ดังนั้น จึงเรียกว่า ธินทร์

4.7 ปฐชาตมุปนาท

ปฐชาตมุปนาท แปลว่า ธรรมที่อาจดูดกินก็เก็บ ธรรมที่อาจดูดกินก็เก็บนี้ ให้ไว้ เพราะ
ชีวิตของลูกทั้งหมดเป็นปราการณ์ของเหตุผลที่ดีๆ กันมาแล้วสอง ๓๐ สิ่งหนึ่งท่าให้เกิดขึ้นสิ่งหนึ่ง
เหมือนพยายามเป็นเหตุให้ต้นไม้ออก ต้นไม้เป็นเหตุให้เกิดดอกไม้ ดอกไม้เป็นเหตุให้เกิดผลไม้ เป็นต้น

ปฐชาตมุปนาท ณ ๑๑ ประการ ดัง¹

1. อิริชรา เป็นปัจจัยให้เกิดขึ้นสังหาร

¹ สมกิจวิสาหกรรมภาค ๓. กรุงเทพมหานคร : โรงศิลป์มหามากุฎราชวิทยาลัย, ๒๕๐๘, หน้า

2. สังขาร เป็นปัจจัยให้เกิดวิญญาณ
3. วิญญาณ เป็นปัจจัยให้เกิดนามรูป
4. นามรูป เป็นปัจจัยให้เกิดอยาคนะ
5. อยาคนะ เป็นปัจจัยให้เกิดผัสสะ (การกระทำ)
6. ผัสสะ เป็นปัจจัยให้เกิดเวทนา
7. เวทนา เป็นปัจจัยให้เกิดตัณหา
8. ตัณหา เป็นปัจจัยให้เกิดอุปทาน
9. อุปทาน เป็นปัจจัยให้เกิดภพ
10. ภพ เป็นปัจจัยให้เกิดชาติ (ความเกิด)
11. ชาติ เป็นปัจจัยให้เกิดความแก่ ความเจ็บ ความตาย ความเคราะโศก

1. อวิชชา

อวิชชา คือ ความไม่รู้ในความจริง ๘ ประการ คือ

1. ไม่รู้จักความทุกข์
2. ไม่รู้จักดันเหตุให้เกิดความทุกข์
3. ไม่รู้จักความดับทุกข์
4. ไม่รู้จักทางค่านินให้ถึงความดับทุกข์
5. ไม่รู้จักอตติค (คือไม่รู้ว่าในอตติชาติเราได้เคยเกิดมาแล้ว)
6. ไม่รู้จักอนาคต (คือไม่รู้ว่าในอนาคตหลังจากตายไปแล้วเราจะเป็นอย่างไร)
7. ไม่รู้หังอตติคและอนาคต
8. ไม่รู้จักรรมที่อาศัยกัมเก็ตขึ้น ได้แก่ ปฏิจจสมบูปบาท (หมายถึง ไม่รู้ว่าธิวิตของคนเราเกิดขึ้นเพราะเหตุตั้งหนึ่ง ทำให้เกิดอีกอย่างหนึ่ง แล้วมันนั้นก็เป็นเหตุให้เกิดผลอย่างอื่นอีก)

2. สังขาร

สังขาร แปลว่า เครื่องปุรุ่งแต่ง เป็นผลผลิตที่เกิดมาจากการอวิชชา สังขาร มี ๓ ประเภท คือ

1. เครื่องปุรุ่งแต่งบุญ (บุญญาภิสังขาร)
2. เครื่องปุรุ่งแต่งบาป (อบุญญาภิสังขาร)
3. เครื่องปุรุ่งแต่งอุปทาน (อเนญชาภิสังขาร)

สังหารทั้ง 3 นั้น โดยความหมายที่เข้าใจง่าย ก็คือ เจคนา 3 ประเกก ซึ่งได้แก่

1. เจคนาทำคุณงามความดีทั้งหมด เรียกว่า เครื่องปูงแต่งบุญ หรือ บุญญาภิสัنجาร
2. เจคนาทำความชั่วทั้งหมด เรียกว่า เครื่องปูงแต่งบาป หรือ อบุญญาภิสัنجาร
3. เจคนาที่อยู่ในอุปปาน เรียกว่า เครื่องปูงแต่งอุปปาน หรือ อเนญชาภิสัنجาร

สังหารทั้ง 3 ประเกกนี้ เกิดขึ้นมา เพื่อความไม่รู้ในสภาพความจริงของชีวิต เมื่อไม่รู้ความจริงเช่นนี้ ถ้าไปทำกรรมดี คือ ถูกด ก็จะเป็นเหตุให้เกิดเครื่องปูงแต่งบุญ คือ บุญญาภิสัنجาร ถ้าไปทำกรรมชั่ว คือ อถูกด ก็จะเป็นเหตุให้เกิดเครื่องปูงแต่งบาป คือ อบุญญาภิสัنجาร และถ้าก้าวหน้าให้เกิดอุปปาน ก็จะเป็นเหตุให้เกิดเครื่องปูงแต่งอุปปาน คือ อเนญชาภิสัنجาร

ถ้าพระอรหันต์ทำชั่วบังเล็กน้อย (เช่น อาบดีเล็กน้อย) ที่เรียกว่า อถูกด การทำนั้นไม่ก่อให้เกิดอุปปาน แต่ความชั่วนั้นไม่ให้ผลอีกต่อไป

และถ้าพระอรหันต์ ภาวนารู้ปูน จะไม่ก่อให้เกิดอุปปาน แต่ความชั่วนั้นไม่ให้ผลอีกต่อไป ของพระอรหันต์ไม่ทำให้เกิดเป็นพรมเหมือนผู้ที่มีอิทธิชา ดังนั้น อุปปาริจิตรของพระอรหันต์ จึงเรียกว่า อุปปาริจิตรกิริยาจิต

การที่เราทราบว่าผู้มีอิทธิชาทำดีและทำชั่วแล้ว มีวิบากในกพรหม กับการที่ผู้หมวดอิทธิชาทำดี และทำชั่วเล็กน้อย ไม่มีวิบากในกพรหมนั้น ทำให้เราได้ข้อมูลสำคัญอันหนึ่ง ว่า ถึงที่ร่องรับบุญ-บาปของสัตว์นั้นก็คือ อิทธิชาผันแอง ถ้าอิทธิชาหมดบุญ-บาป ก็หมวดไปด้วย เพราะฉะนั้น เราจึงสรุปได้ว่า ผลของบุญ-บาป ที่ให้ในกพรหมนั้นเกิดขึ้นพระความโง่ของสัตว์อย่างเดียว

3. วิญญาณ

ดังที่กล่าวมาแล้วว่า สังหารเป็นปัจจัยให้เกิดวิญญาณ เมื่อคำว่าสังหารหมายถึง มหาถุกจิตและอถุกจิต วิญญาณในที่นี้ก็คือ วินาจจิต หรือ วินากวิญญาณนั่นเอง

หมายถึงว่า มหาถุกจิตและอถุกจิต ของผู้มีอิทธิชา ก่อให้เกิดมหาถุกจิต วินาก และอถุกจิตวินาก ดังนั้น วินากวิญญาณนี้มีรูประเกก ความสังหารซึ่งเป็นตัวให้กำเนิด คือ

1. วิบากวิญญาณ ที่เกิดจาก ปัญญาภิสัจชาต 13 ชนิด คือ มหาภุคสัจจิ 8 และ ภู婆จารภุคสัจจิ 5
2. วิบากวิญญาณ ที่เกิดจาก อปัญญาภิสัจชาต 12 ชนิด คือ อภุคสัจจิ 12
3. วิบากวิญญาณ ที่เกิดจาก อเมญญาภิสัจชาต 4 ชนิด คือ อรุปภารภุคสัจจิ 4

4. นามรูป

วิบากวิญญาณ เป็นปัจจัยให้เกิดนามรูป นามรูปที่เกิดจากวิญญาณนี้ ท่านได้กล่าวถึง ก้าเนิดนามรูปทั้งของมุขย์และสัตว์เครื่องจาน ตลอดจนถึงนามรูปของเทวakaและพระมหา แต่ เพื่อมให้หนังสือแก่กันไปในที่นี้จะพูดถึงนามรูปเฉพาะของมุขย์และสัตว์เครื่องจานเท่านั้น

นามรูป แยกออกได้ 2 บท คือ นาม กับ รูป

นาม คือ อรุปขันธ์ 3 หมายถึง เวทนา สัญญา สังขาร และได้เชื่อว่า นาม เพาะะ มุ่งมีต่อรวมกันเป็นประจा

รูป แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. มหาภุครูป มี 4 คือ ชาตุติน (อวัยวะมีลักษณะแข็ง) ชาตุน้ำ ชาตุลม ชาตุไฟ รายละเอียดกล่าวไว้แล้วในรูปขันธ์

2. อุปทานรูป คือ รูปที่อาศัยมหาภุครูป มี 24 คือ ตา หู จมูก ตื้น กาย รูป เสียง กดิ่น รส เพศหญิง เพศชาย ชีวิตอินทรี หมา沃ตุ (ที่อาศัยของโนวิญญาณชาติ) การ เคตื่อนให้วกาย การเปล่งต้อຍคำ อากาศชาติ ความเบาของรูป (รูปหลุมตา) ความอ่อนของรูป (รูปหลุมตา) ความคล่องแคล่วของรูป (รูปกัมปัญญาต) ความเกิดขึ้นของรูป การสิบต่อของ รูป ความครัวครัวของรูป ความไม่เที่ยงของรูป และอาหารที่กินกิน

คนแพ้ต่อคนจะมีอุปทานรูปเพียง 23 เพราะคนหนึ่งมีเพศเพียง 1 เท่านั้น เนพาะ คนไม่มีเพศ (กะเทง) จะมีอุปทานรูปเพียง 22

นามรูปที่เกิดเพราะวิญญาณ ย้อมสามารถเกิดได้ทั้งในขณะปฏิสนธิและในปัจจิติ-
กາด' ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

ในขณะปฏิสนธิของสัตว์เกิดในครรภ์ที่ไม่มีเพศ (กระเทย) และของสัตว์เกิดในไข่
จะมีนามและรูปเกิดขึ้น 14 ชนิด ดังนี้

นาม คือ อรูปขันธ์ ๓ คือ เวทนา ลักษณะ สังฆาร

รูป ๑๑ ชนิด คือ อวินิพโภครูป ๘ หนบวัตถุ (ที่อาดับให้วิญญาณชาด) กาบประสาท
และชีวิตอินทรีย์ รวมเป็น ๑๑ รูป (วัตถุกาบยาสกอกลาบ)

สำหรับสัตว์ที่มีเพศตามปกติ จะมีรูปเกิดขึ้นเพิ่มอีก ๑ คือ ภาวุป หมายถึงเพศ
ชาย หรือเพศหญิง

ตามที่กล่าวมานี้ หมายถึง นาม และ รูป ที่เกิดในอุปاكายณะของปฏิสนธิจิต

สำหรับนามรูปที่เกิดในชีวิตปัจจุบัน (ปัจจิติกาด) มีดังนี้

อวินิพโภครูป ๘ ที่เกิดจากอุตุ (ความเย็นความร้อน) จะเกิดในรูปตัวของปฏิสนธิจิต
ตามธรรมชาติแต่ละดวงจะมี ๓ ขณะ คือ อุปاكายณะ ขณะเกิด รูปตัวขณะ ขณะตั้งอยู่ และ gwang
ขณะ ขณะตับ

อวินิพโภครูป ๘ ที่เกิดจากจิต จะเกิดในปฐมนิเทศกิจ หลังจากปฏิสนธิจิตดับแล้ว

อวินิพโภครูป ๘ ที่เกิดจากอาหาร จะเกิดหลังจากได้รับอาหารจากมารดาแล้ว

สำหรับรูปที่เกิดจากการจะเกิดในอุปاكายณะของปฏิสนธิบางส่วน ดังเช่น รูป
๑๒ ที่กล่าวมาแล้ว ส่วนประสาท ๖ จะเกิดในปัจจิติกาด

๕. อายุคนะ

นามรูปเป็นปัจจัยให้เกิดอายุคนะ อายุคนะ คือ ทวาร ๖ คือ ตา หู จมูก ลิ้น กายและใจ

เมื่อมีนามรูปปรากฏในครรภ์และในไข่แล้ว ต่อแต่นั้นอายุคนะ ๖ คือ ตา หู จมูก
ลิ้น กาย และใจ ก็จะเกิดขึ้นเป็นลำดับในครรภ์กิจการค่าและในไข่

^๑ชีวิตปัจจุบันหรือที่เรียกว่าปัจจิติกาดเน้นหมายถึงหลังจากรูปตัวของปฏิสนธิจิต ผู้เรียน

8. ผัสสะ

อยาบคนจะเป็นปัจจัยให้เกิดผัสสะ ผัสสะ แปลว่า การกระทบกันระหว่างของ 2 ตัวคือ อยาบคนภายใน (ทวาร ๖) และอยาบคนภายนอก (อวารณ์ ๖) ดังนั้น ผัสสะจึงมี ๖ ประการ คือ

๑. จักษุสัมผัส คือ สัมผัสทางตา
๒. โสตสัมผัส คือ สัมผัสทางหู
๓. นานสัมผัส คือ สัมผัสทางจมูก
๔. ชิวหายสัมผัส คือ สัมผัสทางลิ้น
๕. กายสัมผัส คือ สัมผัสทางกาย
๖. มโนสัมผัส คือ สัมผัสทางใจ

หลักการที่ว่า เพราะมีอยาบคนจะจึงให้เกิดผัสสะนั้น สามารถเห็นได้ง่าย เพราะถ้าไม่มีคาด ก็จะไม่มีการเห็นรูป ถ้าไม่มีหูก็จะไม่ได้ยินเสียง และ เพราะมีคาดมีหูเป็นต้นจึงทำให้ค่าเห็น รูป หูได้ยินเสียงซึ่งก่อให้เกิดผัสสะต่อมมา

7. เวทนา

เพราะผัสสะเป็นปัจจัยเชิงให้เกิดเวทนา เมื่อเวทนาเกิดจากผัสสะ เวทนา (การเห็น อวารณ์ สุข หรือ ทุกข์) จึงต้องมี ๖ ตาม ผัสสะ คือ

๑. เวทนา เกิดเพราะสัมผัสทางตา
๒. เวทนา เกิดเพราะสัมผัสทางหู
๓. เวทนา เกิดเพราะสัมผัสทางจมูก
๔. เวทนา เกิดเพราะสัมผัสทางลิ้น
๕. เวทนา เกิดเพราะสัมผัสทางกาย
๖. เวทนา เกิดเพราะสัมผัสทางใจ

ผัสสะเป็นต้นเหตุให้เกิดเวทนาแล้ว เห็นได้ง่าย เช่น เมื่อสัมผัสรูปที่คนพ่อใจ บ้อมจะเกิดความยินดี นั่นคือ สุขเวทนา หรือโถมนัสเวทนา ถ้าพบเหตุการณ์ที่น่าหวาดเสียว บ้อมจะเกิด

ความรู้สึกทุกอย่างนี้จะเป็นปัจจัยให้เกิดต้นเหตุ ด้านหน้า ด้านหลัง ด้านซ้าย ด้านขวา และจะ ก่อให้เกิดเหตุการณ์เช่นเดียวกัน กับค่าเฉลี่ยนกัน

8. ต้นเหตุ

เหตุการณ์เป็นปัจจัยให้เกิดต้นเหตุ ด้านหน้า ด้านหลัง ด้านซ้าย ด้านขวา เมื่อเหตุการณ์เป็นปัจจัยให้เกิด ต้นเหตุเช่นนี้ ต้นเหตุจะมี 6 ชนิด คือ

1. ต้นเหตุในรูป หมายถึง ความอยากรู้สึกในรูป อายาก楚รูป
2. ต้นเหตุในเสียง หมายถึง อายากฟังเสียงใดๆ
3. ต้นเหตุในกลิ่น หมายถึง อายากคอมกลิ่นหอม
4. ต้นเหตุในรส หมายถึง ติดใจในรสอาหารที่รับประทาน
5. ต้นเหตุในไมเกรชั่น หมายถึง ติดใจในความเบ็น ความร้อน อ่อนแข็ง หยอดน้ำ
6. ต้นเหตุในธรรม หมายถึง การเพ้อฝันในความคิดต่างๆ ที่ตัวคิดขึ้น

ต้นเหตุโดยประมาณ 6 โภคพิเศษาร 108 นับดังนี้

ต้นเหตุในการณ์ 6 นั้น มีอย่างละ 3 ต้นเหตุ คือ การตั้งตัว ภาวะตั้งตัว และ วิภาวะตั้งตัว จึงเท่ากับ $6 \times 3 = 18$ ต้นเหตุ 18 ชนิดนั้นแบ่งออกเป็น 2 คือ ต้นเหตุในการณ์ภายในและ การณ์ภายนอก จึงเท่ากับ $18 \times 2 = 36$ ต้นเหตุ 36 ชนิดนั้น มีทั้งต้นเหตุในอดีต ต้นเหตุในปัจจุบัน และต้นเหตุในอนาคต จึงเท่ากับ $36 \times 3 = 108$

ต้นเหตุเหล่านี้ก่อเพราเวทนาความรู้สึกทึ่งสั่น ยกตัวอย่างเช่น นาย ก. อัญมณานอก หากแผลตัวทำงานทุกวัน ต่อมานาย ก. มีโอกาสได้ลืมผ้าห้องน้ำ เกิดความรู้สึกเข็นหนาบ ซึ่ง เรียกว่า ทุขเวทนา เพราเวทนาเกิดความสุขใจในห้องน้ำ จึงทำให้ติดใจอยู่ตลอดมา การติดใจในห้องน้ำ เป็นอาการป্রากศรของตัวเอง

9. อุปทาน

ต้นเหตุเป็นปัจจัยให้เกิดอุปทาน อุปทานแปลว่าการบีบมัน เมื่อเกิดต้นเหตุในสิ่งใดก็จะ เกิดอุปทานหรือเกิดความมีความในสิ่งนั้นเรื่อยไป เช่น ตัวร้ายที่มีต้นเหตุให้รู้สึกหãi ความกระตือรือร้น ความประทับใจแล้ว ก็คิดเสพอยู่ร่างไป แม้จะไม่เกิดอารมณ์ในการ แต่ก็มีความต้องอยู่ เช่นว่าการเป็นของ ที่ควรเห็น อุปทานมี 4 ชนิด คือ

- การบุปผา การบีบมันในพืชเห่า 108 ประการทึ่งกล่าว
 - กิจกรรมป่าทาง การบีบมันในความเห็นคิด 10 ประการ ดัง
 - เห็นว่าการให้ทานไม่มีประโยชน์
 - เห็นว่าการบูชาถ่างๆไม่มีประโยชน์
 - เห็นว่าการสอนรักและเกลียดอาฆินตไม่มีประโยชน์
 - เห็นว่าการท้าที่ทำร้ายไม่มีผล
 - เห็นว่าภาพนี้ไม่มี
 - เห็นว่าภาพหน้าไม่มี
 - เห็นว่ามารดาไม่มีบุญกุณฑ์
 - เห็นว่าบิดาไม่มีบุญกุณฑ์
 - เห็นว่าพากศิพย์ไม่มี
 - เห็นว่าตนจะถูกปฏิบัติชอบที่ญัตติของพระพุทธเจ้าไม่มี
 - สืบพัฒนาป่าทาง การบีบมันก่อสร้างคิด ๆ ว่าเป็นทางหนทาง
 - อัคคิวัทป่าทาง การบีบก็อยู่ว่ามีศักดิ์¹

10-077

อุปทานเป็นปัจจัยให้เกิดภัย กพร แต่ครัว ความมี หรือความเป็น หมายความว่า ความ
มีปัจจัยหรือความเป็นปัจจัย ภพในที่นี้ คือภัยภพ ศักดิ์ภัยภพ หมายถึง บุญญาภิสัจาร บุญญา
ภิสัจารนั่นเอง ศักดิ์ปัจจยองอุปทานให้เกิดในภพนี้ดังนี้ สมนึกเมื่อชากหนึ่ง ประมวลกาน แล้วคำ^๑
เดินการเพื่อให้เกิดภันน์ ห้องห้องศักดิ์ห้องรื้ว ล้าคำเดินการหางตี กรรมนั่นก็เป็นบุญญาภิสัจาร ล้าเป็น^๒
กรรมห้องกรรมนั่นก็เป็นบุญญาภิสัจาร ผลกิจกรรมที่มีการเป็นๆคุมหมายนั่นเองเรียกว่าอุปทานเป็น^๓
ปัจจัยให้เกิดภัย คือ เกิดภัยภพ

11. ଶାରୀ

gap เป็นปัจจัยให้เกิดภารติ ชาติ แบบว่า ความเกิด หรือแบ่งว่า ตนที่ปราบภัยในโลกไม่ใช่การเกิดจะปราบภัยให้กับเพื่อนมนุษย์ แต่ที่ยกศักดิ์ปางไว้รักษาบันดาล ถูกที่ทำให้หื่นหรือทำร้ายเพื่อชุมประสังค์ทางการ การท้าที่หื่นร้ายนั้นเป็นกรรชน และกรรชนนั้นนั่นเอง เป็นศักดิ์ปางให้เกิดใหม่ที่เรียกว่าชาติ ตามที่กล่าวไว้ก่อนศักดิ์ปางร้ายมุ่งมาหากว่า สังหารเป็นเหตุให้เกิดเรื่องญาณ นั่นก็ หมายถึงกรรมเป็นปัจจัยให้เกิดใหม่นั่นเอง การเกิดใหม่ของศักดิ์ปัจจัณวัตเป็นปัจจัยให้เกิดความแยกความตาย และความโศก หลักการซึ่งมีความสามารถเดินไม่ถ่าย เพื่อรักษาไม่มีการเกิด ความแยกความตาย และความโศก เป็นศักดิ์ปางที่สำคัญ

หนังสือเรียนภาษาไทยชั้นปีที่ ๓ ภาคเรียนที่ ๑ พ.ศ.๒๕๖๘ จำนวน ๑๐๐ หน้า

ปัจจุบันเป้าหมายที่สำคัญที่สุดคือ แบ่งออกเป็น ๓ ภาค คือ ภาคกลาง ภาคใต้ ภาคตะวันออก และ ภาคตะวันตก ภาคใต้ ภาคตะวันออก และ ภาคตะวันตก เป็นภารกิจการ

วิญญาณ นามรุป ภาระคนเรา ผู้จะดู เวลาหน้า ศีลภาร ถูป่าหาน และภพ เป็นปัจจัยบันดาการชราศี และชรากรรม เป็นผลของการดู

ជ្រើនទុកបាក និងអតាយថែង ដោយ នីតិវិធីសម្រាប់ និង ភាពិវឌ្ឍន៍

ອີກປັບປຸງຢາຍຄາ ແປຕ່ວ້າ ສິ່ງນີ້ເປັນປັບປຸງແກ່ເສັ່ນນີ້ ກວ່າຈົກ ແປຕ່ວ້າ ກອງລືອມທຳກຳ ນໍາມາອຶນດີວ່າ
ອວິຫະຈາເປັນດີນແນ່ສໍາເນົາ ເປັນດີກວ່າການນໍາເສັ່ນໄປຢູ່ກພນ້ອນໄຫຫຼຸງ

4.8 โครงการฯ

อาจารย์ของวิปัสสนาดังกล่าวมานั้น จะต้องมีความปลดภัยในการฝึกอบรมให้กับครูที่เป็น โครงการฝึกอบรม ก่อ
สร้างและ 3 ประการที่ปรากฏในสิ่งมีชีวิต และไม่มีชีวิต คือ

๑. ဓမ្ឌភាគ ទំនាក់ទំនង
 ๒. ក្បាសភាគ ទំនាក់ទំនងបើករាជ្យបានកំណត់
 ๓. អង់គ្លេសភាគ ទំនាក់ទំនងបើកចុះរាយការពីប្រជាពលរដ្ឋ

การพิจารณาข้อร้องเรียนของผู้ดูแลเด็กในสถานศึกษา จังหวัดเชียงใหม่โดยความเห็นใจเด็กฯ 3 ประการ

4

สิ่งที่เป็นไปได้แต่ห้ามไว้ (สิ่งที่เกิดขึ้นพาระอาณาจักรรวมกัน) มีดังนี้ 4 ประการ คือ

1. เกิดผลลัพธ์
 2. มีการดันแปรในระหว่างที่เกิดผลลัพธ์
 3. เป็นกระบวนการที่ต้องอยู่เพียงช่วงเวลา
 4. รักษาความเป็นองค์กร

ສັງຄູປາຊີບປຽນແຫ່ງກໍອນວາ ມີຕົກມະນະ 4 ປະກາດ ສິນ

1. ถูกกักตัวให้ไปที่อยู่แยกของทุกรายตัว
 2. คงกันอยู่ในภาวะเดินไม่ได้
 3. เป็นคนหดหู่ให้เกิดความทุกข์ตลอดเวลา
 4. ควรกินร้านกับความอ้วน

ເຫັນວ່າມີການປະຕິບັດ ແລະ ເວົານາເປົ້າໃນ ມີຄົກຂອບດໍາ 4 ປະກາດຢູ່ທີ່ນີ້ ຖະແຫຼງເວົານາເປົ້າໃນ ງົງທຸກ

แบบทดสอบที่ 4 หน้า 80

1. ร่างเป็นผ้า
 2. ไม่มีกระดอง
 3. ไม่ถูกในอearnaray
 4. รักคนบ่งกับยศค่า

ເພົ່າມະນຸດລັກສິດທິນ ມີຄືກອບດະ 4 ປະກອບນີ້ ດັ່ງນີ້ນ ກົບແລະເວການເປົ້າໃຈໂຈດັບຄາ

สิ่งที่เป็นอนัคคานั้น ท่านใช้คำว่าธรรมทั้งหมดเป็นอนัคคा ในใช้คำว่าสิ่งที่เป็นข้อปุรุ่งแต่งศิลป์ ดังข้าร เป็นอนัคคา ทั้งมีเพราะว่า ความเป็นอนัคคานั้นเป็นในศิลป์สิ่งที่เป็นข้อปุรุ่งและสิ่งที่เป็นข้อปุรุ่งไม่ได้ปุรุ่ง สิ่งที่เป็นข้อปุรุ่งแต่ง ต้อง สิ่งมหัศวีคและสิ่งไม่มหัศวีค สิ่งที่เป็นข้อปุรุ่งไม่ได้ปุรุ่ง ต้อง มหพาน สรุปแล้วสิ่งที่มหัศวีค สิ่งไม่มหัศวีค และมหพาน เป็นอนัคคาก็ทั้งหมด ดังนั้น ท่านจึงใช้คำว่าธรรม

วิธีการศึกษาฯ ก็คือ การสอนให้เด็กเข้าใจและประยุกต์ใช้สิ่งเหล่านั้น เช่น มองให้เห็น
ภาวะของรูปว่าว่าไม่เที่ยง เวทนาไม่เที่ยง เป็นตน

การจะศึกษาไปให้ลึกซึ้ง ก็ต้องสังเคราะห์ความรู้ที่มีอยู่แล้ว ให้เข้ากับความต้องการของ
รองวิปโยคตามมาศึกษาทั้งหมด ผ่านมาเพียงชั่วคราวหนึ่งก็พอแล้วศึกษาเฉพาะเรื่องนักดูแลไป เช่น
ถ้าจะยกภูบินเด็นท์ 6 มาศึกษา ก็ลองให้เดินว่าภูบินเด็นท์ ภูเป็นทุกอย่าง ภูเป็นนักคิด ໂຄอไม
ต้องเป็นเช่นนักธรรมชื่อเงิน แต่ถ้าศึกษาภูบินเด็นท์ว่าภูบินเด็นท์ไม่ใช่แค่ภู ภูเป็นนักวางแผนงาน ໂຄอการมอง

ให้เห็นว่า เวทนาไม่ใช่ เวทนาเป็นทุกชีว และเวทนาเป็นอันตัว ถ้าศิริราษฎร์เวทนาแล้ว อารมณ์ ความรู้สึกเป็นอย่างไร และคร่าว่าเวทนาเกินมีภูมิฐานหมายเหตุบังคับข้อหาที่ขาดด้วยความจริง ที่ควรคิดถึงความต้องการของเวทนาและศักดิ์สิทธิ์

อนิจชั่ง ทุกชีว และอันตัว โดยความหมายนี้เป็นอันตัวที่บังคับนั้นเอง เพราะถ้ามองเห็นอนิจชั่ง ก็จะมองเห็นทุกชีว ถ้านองเห็นทุกชีว ก็จะมองเห็นอันตัว ยกเว้นถ้ามองเห็นอนิจชั่ง เป็นอุปารามของบุญชีว เป็นอุปารามของอุปศักดิ์เวทนา หามาตรฐานความไม่ใช่ ความเป็นอุปารามนั้นเอง และความทุกชีว เพราะไม่คงอยู่ในสภาพเดิมไว้ การศึกษาอุปารามก็เป็นอันตัวเพื่อจะไม่มีอีกนานๆ ทุกชีวความเป็นอุปารามของลังหารไว้โดย

การศึกษาเรามองไม่เห็นให้การศักดิ์สิทธิ์นั้น เป็นพราหมณ์เกื้องปักปีกไว้ เกื้องปักปีกไว้ 3 ดี

1. สังฆกิจความเรียนฟื้น ปักปีกอนิจชั่วสักยฉะ¹
2. ธรรมบด ปักปีกทุกกรสักยฉะ
3. ความเป็นกุญแจของลังหาร ปักปีกอันตัวสักยฉะ

¹ สมกิจสักยฉะในราก กาด ๓. กรุงเทพมหานคร : โรงศึกษาทางกฎหมายวิทยาลัย, ๒๕๐๙,

หน้า 275

มาตรฐานที่ 4

1. สมัญญาว่าคณิตขั้นพื้นฐานของอวัยวะต่าง ๆ ที่แยกอวัยวะต่าง ๆ ออกจากกันแล้ว สมัญญาว่าคณะหมายไป

2. ตั้งที่ประชุมกันจนก่อให้เกิดความเป็นภาคแม่ของเป็นหมวดใหญ่ได้ 5 หมวด คือ

1. ชั้นชี 5
2. อายุคนละ 12
3. ชาติ 18
4. อินทรี 22
5. ปฏิจจสมบูปบาท 11

3. ชั้นชี 5 คือ 1. รูปกาย 2. เวทย์ความรู้สักอุทุกชี 3. ลัญญา ความจำ 4. สังหาร เจตสิกธรรมที่เกิดกับใจ 5. วิญญาณ การรับรู้อารมณ์ ชั้นชี 5 มาตรฐานเดียวกับ 2 ประการ คือ รูป กับ นาม รูปกาย เป็นส่วนรูป นอกนั้นเป็นนาม

4. อายุคนละ แบ่งออกได้ 2 ชนิด

1. อายุคนະภายนอกมี 6 คือ ตา หู จมูก ตื้น กาย และใจ
2. อายุคนະภายนอกมี 6 คือ รูป เมือง ภลิิน ราช ไอยุพหะ และอารมณ์ที่เกิดกับใจ (ธรรมารมณ์)

5. ชาติ 18 แบ่งเป็นหมวดใหญ่ได้ 3 หมวด คือ

1. อายุคนະภายนอก
2. อายุคนະภายนอก
3. วิญญาณหรือความรู้ที่เกิดจากอายุคนະภายนอกในกับภายนอกประสาณกัน

6. ภาระที่เป็นใหญ่ในหน้ากากของตนเรียกว่าอินทรีในร่างกายของมนุษย์ มีอินทรีทั้งหมด อยู่ 22 ชนิด ในจำนวน 22 ชนิดนี้แบ่งออกเป็นหมวดใหญ่ได้ 4 หมวด คือ

1. หมวดที่เป็นส่วนรูป มี ๑ คือ อินทรีย์คือสา อินทรีย์คือหู อินทรีย์คือจมูก อินทรีย์คือตื้น อินทรีย์คือกาย และอินทรีย์คือใจ เพศหญิง เพศชาย และชีวิต

2. หมวดที่เป็นพาหนะมี ๕ คือ อินทรีย์เกี่ยวกับความดูด อินทรีย์เกี่ยวกับความโถมน้ำ อินทรีย์เกี่ยวกับความทุกษ อินทรีย์เกี่ยวกับความโถมน้ำ และอินทรีย์เกี่ยวกับความวางแผน

3. หมวดที่จัดเป็นคุณธรรม ๕ คือ อินทรีย์คือความเชื่อ อินทรีย์คือความเพีย อินทรีย์คือสติ อินทรีย์คือสมาร์ต และอินทรีย์คือปัญญา

4. หมวดที่เป็นบัญญาภาระดับโลกภูมิมี ๓ คือ บัญญาภาระดับโสดาบัตติมารค บัญญาภาระดับโสดาบัตติมาร และบัญญาภาระดับพระอรหันต์

7. ชีวิต คือ ธรรมชาติของเหตุและผลที่เกิดตื้นต่อ ๆ กัน เรียกว่า ปฏิจจสมุปปานา โถมใจความปฏิจจสมุปปานา คือ เหตุให้เกิดผลและผลก็เป็นเหตุให้เกิดผลใหม่ ๆ เรื่องในอย่างนี้ ชีวิตมุขย์มีเหตุผลที่เกิดต่อ ๆ กัน ๑๑ ช่วง คือ

1. อวิชาต เป็นเหตุให้เกิดสังขาร

2. สังขาร เป็นเหตุให้เกิดวิญญาณ

3. วิญญาณ เป็นเหตุให้เกิดนามรูป

4. นามรูป เป็นเหตุให้เกิดสภาพย遁ะ (อาย遁ะ)

5. สภาพย遁ะ เป็นเหตุให้เกิดผัสสะ

6. ผัสสะ เป็นเหตุให้เกิดเวทนา

7. เวทนา เป็นเหตุให้เกิดตัณหา

8. ตัณหา เป็นเหตุให้เกิดอุปากາณ

9. อุปากາณ เป็นเหตุให้เกิดภพ

10. ภพ เป็นเหตุให้เกิดชาติ

11. ชาติ เป็นเหตุให้เกิดความตายและทุกษ์โศกอื่น ๆ

8. โครงการณ์ คือ ธรรมชาติที่เป็นของจริง ๓ ประการ ธรรมชาติ ๓ ประการนั้น คือ

1. เกิดขึ้นเมื่องต้น แปรปรวนตามกติการและแตกต่างไปในที่สุด เรียกว่า อนิจชา

2. ภาวะที่ไม่คงอยู่ในสภาพเดิมได้ตลอดไปของสิ่งทั้งหมด เรียกว่า ทุกษา

3. ภาวะที่ไม่อยู่ในอำนาจ สรุยเป็น ของธรรมทั้งปวง เรียกว่า อนัตตชา

9. อธิบดีฯ คือ ความจริงที่ไม่เปลี่ยนแปลง มี 4 ประการ คือ

1. ทุกนั้นของชีวิต
 2. เพศให้เกิดทุกนี้
 3. ความดับทุกนี้
 4. ทางปฏิบัติให้ถึงความดับทุกนี้
-

คำตามประจําบทที่ 4

1. โดยศูนย์แล้วชีวิตมนุษย์เรามีทุกข์กี่ชนิด อะไรบ้าง?
2. ความพยาบาลที่คืนหายถึงความพยาบาลเช่นไร? จงอธิบายพร้อมทั้งยกตัวอย่าง?
3. จงอธิบายให้เห็นจริงในคำที่ว่า ชีวิตมนุษย์ค่าแรงอยู่ได้เพราะชาตุทั้ง 4?
4. ตั้งขารับน้ำดื่มอะไร มีความสัมพันธ์กับวิญญาณขันธ์อย่างไร?
5. จงอธิบายข้อความต่อไปนี้ให้ชัดเจน
 - ก. ดูแลเกิดเพราะอย่างคนจะภายนอก + ภายนอก
 - ข. ทุกข์เกิดเพราะอย่างคนจะภายนอก + ภายนอก
6. ปฏิจจสมุปนาก แปลว่าอะไร? ชีวิตมนุษย์มีอะไรเป็นมูลเดิม และมีอะไรเป็นผลสุดท้าย?
7. อวิชชามีเท่าไร? อะไรบ้าง?
8. ค่าว่าอวิชชาเป็นปัจจัยให้เกิดสังหาร อยากทราบว่า สังหารคืออะไร? มีเท่าไร? อะไรบ้าง?
9. จงอธิบายความสัมพันธ์ของปฏิจจสมุปนากดังต่อไปนี้ พร้อมทั้งยกตัวอย่าง
 - ก. อย่างคนจะเป็นปัจจัยให้เกิดผัสสะ
 - ข. ผัสสะเป็นปัจจัยให้เกิดเวทนา
 - ค. เวทนาเป็นปัจจัยให้เกิดตัณหา
10. ท่านเข้าใจค่าว่าสุขเวทนา ก็เป็นทุกข์อย่างไร? อธิบาย?